

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Факультет іноземної філології
Історичний факультет

СХОДОЗНАВСТВО. АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

*Тези доповідей
I Міжнародної науково-методичної конференції
20 березня 2020 р.*

Харків – 2020

УДК 81'243
ББК 81.2
С91

Укладачі: Н.В. Руда, Л.М. Ямпольська

Організаційний комітет конференції:

І.Ф. Прокопенко – академік НАПН України, доктор педагогічних наук, ректор (голова);

Ю.Д. Бойчук – доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи ХНПУ імені Г.С. Сковороди (заступник голови);

Хошіно Юічі – Другий секретар Посольства Японії в Україні (заступник голови).

Сходознавство. Актуальність та перспективи. Тези доповідей I Міжнародної науково-методичної конференції, 20 березня 2020р. – Х. : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2020. – 258 с.

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
Протокол № 4 від 15.06.2020р.

До збірника увійшли тези доповідей, присвячені проблемам східної філології, освіти та виховання, методики викладання сходознавчих дисциплін, перекладу, літературознавства, історії, економіки, політики, соціуму країн Сходу. Розраховано на наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів філологічних та історичних спеціальностей.

Видано за рахунок укладачів

©Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
© Н.В. Руда, Л.М. Ямпольська

століть.....	168
Чжан Чже. Натюрморт у сучасному китайському мистецтві: основні тенденції розвитку.....	170
Чупир Ю.В. Історія китайського цирку та його місце у сучасній світовій культурі.....	172

ІСТОРІЯ СХОДУ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

Гишко Г.Б. Аналіз поєднання нових форм агресії у локальних конфліктах на Близькому Сході початку ХХІ століття.....	173
Гоков О.О. «Военно-статистическое исследование» и «военная разведка» Российской империи относительно Ирана во второй половине XIX в.: понятия и их наполнение.....	175
Кошовий С.А. Нові горизонти глобальної дипломатії на прикладі Китайської Народної Республіки.....	179
Мачарадзе В.В. «Революція троянд» у Грузії та її наслідки.....	181
Пилипчук Я.В. Кавказская Албания между хазарами и арабами.....	184
Пількевич В.О. Великий Китайський мур у списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.....	186
Потульницький Г.В. Причинки до історії мазепинської еміграції в контексті протистояння інтересів Франції та Росії в Криму у 1750-х рр.....	187
Сухобокова О.О. Початки формування української громади Зеленого Клину (1880-ті рр. – 1914 р.).....	189
Фалько С.А. Военна модернізація на Сході: поставки зброї з Європи і США в Азію у другій половині XIX – на початку XX ст.....	191
Ціватий В.Г. Концепт «Восток» и особенности внешней политики республики Индия (2018-2020 гг.): институциональный и историко-традиционный дискурсы.....	195
Ямпольська Л.М., Абдулкадер Ардалан Латіф Абдулкадер. Концепція джихаду в ісламській цивілізаційно-культурній традиції (теоретичний аналіз)..	197
Блажко Ю.Г. Шовковий шлях.....	200
Воронін Є.І. Особливості диктатури Ж.-Б. Бокасси в центральноафриканській Республіці (1966–1979 рр.).....	201
Ляшевська Г.І. Причини політики «сакоку» в Японії.....	203
Марченко В.С. Міжкорейське культурне співробітництво у врегулюванні корейської проблеми.....	205
Мельникова А.С. Радіо «Télévision Libre des Mille Collines» як інструмент міжнародної ворожнечі у Руанді 1994 року.....	207
Прочкарук Д.О. Діяльність ФАТХ під керівництвом Ясіра Арафата (1969-2004 рр.).....	209
Савченко Т.О. Восточное влияние на греческую архитектуру в период эллинизма.....	211
Сумцов Р.С. Кохінська битва 1944 р.....	212
Тарасенко О.В. Лев Ілліч Мечников – співзасновник Токійського університету.....	214
Хижняк І.А. Система военного управления Персидской империей в период правления Дария I.....	216
Цибульник В.В. Країни Магрибу в XV–XVI ст.....	217
Якібчук О.Ю. Перехід від османізму до тюркізму: ідеологічний аспект.....	219

ЕКОНОМІКА, ПОЛІТИКА, СОЦІУМ КРАЇН СХОДУ

Беззубенко А.В. Індія і США: шлях до стратегічного партнерства.....	220
Олійник О.М. Історичний розвиток права в Індії.....	222

комп'ютерну техніку тощо), а експортує в основному текстиль, одяг, сільськогосподарську продукцію, дорогоцінне каміння, ювелірні вироби, фармацевтичні засоби і т.д.

Американська ініціатива щодо співпраці у сфері використання атомної енергії у мирних цілях стала основою для трансформації індійсько-американських відносин та дала змогу підключити Індію до режиму нерозповсюдження ядерної зброї [1, с. 74]. У 2006 р. було підписано відповідну Угоду про співробітництво в області мирної атомної енергії. На думку А. Чжао Чжєня, на встановлення стратегічного партнерства із США впливало і впливає декілька факторів. По-перше, це спільні цінності (верховенство права, демократичне правління) та зацікавленість країн у глобальній безпеці, стабільності, економічному процвітання. По-друге, геополітичне значення Індії, оскільки двосторонні відносини давали змогу США значно посилити свої позиції в регіоні відносно Росії та Китаю. По-третє, просування «Індійської стратегії», що відобразилось у підписаній 2015 р. Рамковій угоді про військово-технічне співробітництво, розраховане на 10 років [5, с. 64-66]. Дана угода передбачає доступ американської зброї і техніки на індійський ринок, спільну діяльність у створенні озброєнь та їхніх компонентів, можливість виробництва авіаційних двигунів та безпілотних літальних апаратів нового покоління.

Зближення зі США викликали певні побоювання у колі індійських політичних діячів. Зокрема, наголошувалося на тому, що таке стратегічне партнерство може стати дестабілізуючим фактором регіональної безпеки і спокою у Південній Азії. Однак, економічний і політичний розвиток Індії протягом 1990-х – 2000-х рр., посилення її міжнародного впливу, підтримка Сполучених Штатів у боротьбі з міжнародним тероризмом стали необхідним фундаментом для встановлення двосторонніх стратегічних індійсько-американських відносин, що особливо яскраво проявилось у 2000-х рр.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Гаврилова В.А. Американо-индийские отношения при первой администрации Дж. Буша-мл.: от «отчужденной демократии» к «глобальному партнерству» Вестник Томского государственного университета. История. 2014. № 4 (30). С. 71-75.
2. Городня Н.Д. Трансформація американсько-індійських відносин у перше постбіполярне десятиліття. Історичні і політологічні дослідження. 2014. № 3-4 (57-58). С. 246-259.
3. Погорельская А.М., Сетхи С.С. Эволюция американо-индийских отношений в 1947 – 2017 гг. Вестник Томского государственного университета. 2018. № 432. С. 138-143.
4. Современные международные отношения / Под ред. А.В. Торкунова, А.В. Малыгина. М.: Аспект Пресс, 2012. 688 с.
5. Чжао Чжэнь А. Перспективы индийско-американских экономических отношений. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/perspektivy-indijsko-amerikanskih-ekonomicheskikh-otnosheniy>

ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ПРАВА В ІНДІЇ

Олійник Олександр Миколайович, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри суспільно-правових дисциплін і менеджменту освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Індуське право зазнало впливу інших правових сімей, а саме мусульманської і англо-американської. Найдавніші джерела індуського права – веди – були створені ще в II тис. до н.е. Протягом значного історичного періоду право Індії розвивалося самостійно. Мусульманське панування, що встановилося в Індії в XVI ст., досить відчутно загальмувало розвиток індуського права. Суди зобов'язані були застосовувати виключно мусульманське право, індуське ж могли застосовувати тільки панчаяти (збори) каст для

вирішення внутрішньообщинних проблем. Це привело до звуження сфери дії індуського права, що діяло головним чином у сфері релігії та особистих стосунків.

У XVII і XVIII ст. мусульманське панування змінилося англійським. Британська імперія не заперечувала проти застосування щодо населення Індії, особливо у царині приватного права, більш знайомих йому правових норм. Проте встановлення англійського панування значно вплинуло на розвиток індуського права. Цей вплив був неоднозначним. Насамперед, слід наголосити на його позитивній дії, оскільки було офіційно визнано (на відміну від періоду мусульманського панування) авторитет індуського права, тобто англійці визнали рівне значення мусульманського й індуського права, а англійським судам було надано право розглядати на їх основі всі спори, що не торкалися інтересів англійців. З іншого погляду, англійське панування, навпаки, було негативним для індуського права, бо воно спричинило глибоку його трансформацію. Наслідком цього впливу було обмеження дії індуського права лише регламентацією вузького кола відносин, тоді як найважливіші сфери громадського життя підпали під дію нового територіального права, що застосовувалося до всіх громадян Індії незалежно від їхньої релігійної приналежності. Застосування індуського права англійськими судами призвело до його «корозії». Застарілі норми, що регулювали право власності, були витіснені загальним правом. І, навпаки, в галузі сімейного та спадкового права діяв принцип, відповідно до якого всі справи, що стосуються спадщини, шлюбів, каст, інших релігійних звичаїв чи інститутів, вирішувалися згідно з нормами індуського права. Однак англійському судді було досить важко реалізувати цей принцип. Серед великої кількості юридичної літератури тільки деякі праці були перекладені англійською мовою із санскриту. Але навіть вони часто залишалися загадкою для суддів, які практично не мали майже ніякого уявлення про умови життя індусів і неписані правові традиції. Тож судді намагалися вирішити проблему, залучаючи до судів місцевих мандрівних знавців – пандитів, у яких англійські судді могли набути необхідних знань зі спеціальних питань індуського права. З 1864 р. від їхніх послуг відмовилися, бо судді вже мали на цей час необхідний досвід у зверненні до індуського права, та й стало більше перекладених англійською мовою юридичних книг, а найголовніше – кількість судових рішень досягла необхідного рівня, що дало можливість суддям застосовувати їх як прецеденти.

У результаті діяльності судів індуське право в період британського колоніального правління стало відрізнятися від первісного нормативного змісту дхармашастр. Це пояснюється, з одного боку, тим, що суддям була доступна тільки незначна частина літератури з класичного індуського права, перекладена англійською мовою, а це призвело до того, що вони могли спиратися тільки на ці праці, хоча існувало й багато інших джерел. А з другого боку, судді часто заповнювали прогалини і незрозумілості в традиційних текстах, звертаючись, як правило, до принципів загального права і створюючи при цьому, по суті, самостійні юридичні норми. Таким чином, у судовій практиці місце класичного індуського права поступово посіло так зване англо-індуське право, в якому невдовзі вже не було потреби опиратися безпосередньо на традиційні джерела писаного права, набуло характеру чисто прецедентного і почало широко застосовуватися індійськими судами.

Індійське право склалося в період, коли країна перебувала під колоніальним управлінням Англії. Створення такого права було найкращим способом регулювання відносин між людьми, які належать до різних релігійних громад. Крім того, і мусульманське, й індуське право залишали поза сферою свого регулювання дуже важливі верстви населення Індії – національні меншини: християн, євреїв, парсів, а також осіб, належність яких до тієї чи іншої релігійної громади викликала сумнів. Територіальне право враховувало цю частину населення, яка стала численною особливо з того часу, коли в 1833 р. Індія стала відкритою для європейців і коли під впливом різних чинників бар'єри між різними релігійними громадами стали менш суворими. Нарешті, і мусульманське, й індуське право фактично мали величезні прогалини, хоча теоретично вони могли регулювати будь-які види відносин. Бурхливий розвиток Індії вимагав, щоб для

регулювання нових відносин було створено територіальне право – загальне як для мусульман та індусів, так і для населення, що сповідує інші релігії.

У 1947 р. британський Парламент прийняв закон про незалежність Індії, яка одержала статус домініону. Відповідно до Вестмінстерського статуту 1931 р. за домініонами визнавався державний суверенітет. Проте в 1950 р. Індія відмовляється від статусу домініону і проголошує себе республікою, залишаючись при цьому в складі Співдружності, очолюваної Британською Корonoю.

Здобуття незалежності дало новий імпульс для розвитку індійського права. Рішучий крок у реформуванні правової системи країни було зроблено з прийняттям Конституції 1950 р., що проголосила світський характер держави. Конституція закріпила досить широкий перелік демократичних прав і свобод громадян, а також встановила їх гарантії, насамперед можливість звернення до Верховного суду в разі порушення конституційних прав і свобод.

Перетворення Індії на незалежну державу не означало відмови від укоріненних правових концепцій і прийнятого в колоніальний період законодавства. У Конституції міститься підтвердження того, що створене раніше право продовжує діяти. Водночас Верховний суд країни визначив, що британські акти застосовуються, якщо вони не суперечать національному суверенітету. У 1960 р. був прийнятий Закон про британські акти, призначені для застосування в Індії, яким були скасовані 258 британських статутів.

Протягом другої половини ХХ ст. правова система Індії розвивалася, спираючись водночас на цінності традиційного індуського й адаптованого загального права, а також широко використовуючи позитивний досвід інших правових систем. При цьому вплив англійської правової культури залишається переважним.

Закон і судовий прецедент – головні джерела права сучасної Індії, що свідчить про продовження впливу англо-американської правової сім'ї, де як відомо, основним джерелом права є прецедент. Законодавство й рішення судів повинні відповідати Конституції. Контроль за конституційністю законів здійснює Верховний суд. Найважливішим джерелом індійського національного права є судовий прецедент. Конституція Індії (ст. 141) установила, що суди країни повинні діяти відповідно до прецеденту, створеного Верховним судом. Рішення Високого суду штату обов'язкові для всіх нижчих судів відповідного штату. Високий суд, на відміну від Верховного суду, зв'язаний власними рішеннями; тоді як рішення Високого суду одного штату необов'язкові для Високого суду другого.

Важливу роль у встановленні індійського права відіграв звичай, хоча нині його роль незначна – він поставлений у підлегле становище щодо писаного права. Норми звичаїв застосовуються судами в разі прямої вказівки на них закону або відсутності законодавчих положень з конкретного питання.

На сьогодні індуське право безпосередньо використовується при розгляді таких питань, як: регламент особистого статусу, включаючи шлюб і розлучення, неповноліття й опікунство, споріднення, усиновлення, сімейна власність, аліментні зобов'язання, спадкування, релігійні інститути, спільна власність, елементи договірної права, кастове право й відлучення від релігії. Для застосування цього права були створені окремі суди панчаятів – суддів, які обираються населенням зі свого середовища й виконують обов'язки на громадських засадах. Суди панчаятів у всіх штатах є початковою інстанцією щодо цивільних справ. Однак їх компетенція значно обмежена – вони розглядають будь-які побутові суперечки між членами общини, сусідами (пошкодження рослин, худоби, начиння, усунення перешкод у користуванні майном, ріллі), майнові спори на суму не більше 1 тис. рупій, порядок користування спільним або громадським майном та деякі інші юридично прості спори, застосовуючи при цьому здебільшого норми традиційного права.

Мусульманська громада, що є другою за чисельністю релігійною спільнотою в Індії, використовує для регулювання внутрішньообщинних відносин мусульманське право,

яким, зокрема, регулюються питання особистого статусу, спадкування й деякі інші. Існують лише два загальнонаціональних закони, що стосуються царини мусульманського права, прийняті ще в колоніальний період: Закон про застосування мусульманського особистого права 1937 р. і Закон про розірвання мусульманського шлюбу 1939 р.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Бехруз Х. Порівняльне правознавство: Підручник. Одеса: Фенікс, 2009. 464 с.
2. Давид Р. Основные правовые системы современности: Пер. с франц. М.: Междунар. отношения, 1996. 400 с.
3. Конституционное (государственное) право зарубежных стран: В 4 т. / Отв. ред. Б.А. Страшун. М.: Норма-Инфра М, 2001. Т. 4: Часть Особенная: страны Америки и Азии. 656 с.
4. Кудрявцев М.К. Кастовая система в Индии. М.: Наука, 1992. 262 с.
5. Порівняльне правознавство: Підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів / В.Д. Ткаченко, С.П. Погребняк, Д.В. Лук'янов; За ред. В.Д. Ткаченка. Х.: Право, 2003. 274 с.
6. Порівняльне правознавство: Підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів / С.П. Погребняк, Д.В. Лук'янов, І.О. Біля-Сабадаш та ін.; За заг. ред. О.В. Петришина. Х.: Право, 2012. 272 с.
7. Правові системи сучасності: (західна традиція права): навчальний посібник / І.М. Ситар. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ. 2009. 407 с.

ЯПОНСЬКА КОНСУЛЬСЬКА СИСТЕМА НА ТЕРИТОРІЇ СРСР У 1925–1946 РР.

*Павленко Світлана Сергіївна, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник
Дніпропетровський національний історичний музей ім. Д. Яворницького*

Розвиток радянсько-японських відносин у 1920–1940-х рр. характеризувався декількома хвилями ескалації та відносно не тривалими періодами дружніх стосунків. Ці фактори значно вплинули на функціонування японських консульств на території СРСР.

Традиція дослідження проблеми діяльності консульських установ Японії у Радянському Союзі переважно представлена роботами спрямованими на вивчення історії окремих інституцій. Комплексний виклад міститься у напрацюваннях Г. Ленсена та С. Кунєцова, але у їхніх роботах є певні хронологічні огріхи, що мотивує до повторного звернення до цієї проблеми.

Становлення консульської системи Японії припадає на останню чверть ХІХ ст. На 1916 р. в межах Російської імперії вона включала консульства у містах Владивосток, Ніколаєвськ, Москва та Іркутськ. Значне розширення системи спостерігається у роки революції. Це було пов'язано з інтервенцією Японії на російський Далекий Схід. Станом на 1921 р. інституції функціонували у Владивостоці, Ніколаєвську, Петропавловськ-Камчатському, Хабаровську, Благовещенську, Іркутську та Омську [6, с. 90].

Юридичною підставою для відкриття дипломатичних представництв Японії на території СРСР став Пекінський договір 1925 р. Відповідно до Вербальної ноти (від 31 липня 1924 р.) Радянський Союз узгодив створення японських інституцій у містах Москва, Одеса, Владивосток, Хабаровськ, Александровськ (з відділом у м. Оха), Петропавловськ-Камчатський, Благовещенськ та Ніколаєвськ [2]. У столиці СРСР, зрештою, почала діяти дипломатична місія (посольство).

Генеральні консульства Владивосток 1925–1946 рр. Хабаровськ 1925–1938 рр. Александровськ 1925–1944 рр.

Сходознавство. Актуальність та перспективи. Тези доповідей
I Міжнародної науково-методичної конференції

Відповідальний за випуск: (Руда Н.В.)

Комп'ютерна верстка: Петрищева О.В.

Коректор: Коробкіна І.М.

Відповідальність за дотримання вимог академічної доброчесності несуть автори

Підписано до друку Формат Папір офсетний.

Гарнітура Times New Roman. Друк офсетний. Ум. друк. арк.

Обл.-вид. арк. Зам № Тираж прим. Ціна договірна.